

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Uitvoering **hielprik** (deel 2)

Vragen en antwoorden

Vragen en antwoorden

Op hoeveel ziektes wordt gescreend?

Het aantal ziektes waarop wordt gescreend bedraagt sinds 1 juni 2022: 26 ziektes. Een actueel overzicht van de ziektes waarop wordt gescreend staat op www.pns.nl/hielprik/aandoeningen. Dit aantal wordt in de loop van de jaren verder uitgebreid. Daarnaast kunnen nevenbevindingen in de screening worden gevonden.

Op welke ziektes wordt gescreend?

Op www.pns.nl/hielprik/aandoeningen kunnen ouders vinden op welke ziektes gescreend wordt.

Waarom wordt de hiel niet eerst schoon gemaakt met alcohol?

Als de hielprik buiten het ziekenhuis plaatsvindt (bijv. thuis), dan is ontsmetting van de hiel niet nodig. Als de hielprik plaatsvindt in het ziekenhuis, wordt de plaats waar de hielprik zal worden verricht wel eerst ontsmet (vervolgens het hielkje goed aan de lucht drogen).

Waarom wordt juist in de hiel geprikt?

In de hiel zitten veel haarvaatjes. Het is gemakkelijk en veilig om door middel van een hielprik uit de hiel voldoende bloed te halen voor de hielprikkaart. Op deze manier hoeft er niet in een bloedvat geprikt te worden. De vinger van een baby is nog te klein voor een vingerprik.

Waar kan ik bloed afnemen als beide voetjes in het gips zitten?

Als de hielprik in de hiel onmogelijk is, bijvoorbeeld omdat beide voetjes zijn ingegipst, wordt uitgeweken naar een ander lichaamsdeel, bijvoorbeeld de ader op de handrug. Dan voert een medewerker van een prikpost of ziekenhuis de hielprik uit. Vermeld een afwijkende plaats van bloedafname op de hielprikkaart.

LET OP: bloedafname uit de hiel tijdens de gipswissel wordt absoluut afgeraden i.v.m. risico op nabloeding en infectie.

Is de hielprik pijnlijk voor baby's?

Ja, de hielprik kan een beetje pijn doen. Het kan zijn dat de baby gaat huilen. De ouders kunnen de baby troosten door hem/haar tegen zich aan te leggen en af te leiden.

Welk advies geef je aan ouders om de kortdurende pijn van de hielprik te verminderen?

De hielprik geeft een korte pijnsensatie. Het kind ervaart minder pijn wanneer het kind dicht tegen de ouder aanligt en wordt afgeleid met geruststellende woordjes. Het geven van borstvoeding vermindert de pijn van de hielprik, maar is in de praktijk niet altijd mogelijk.

In het ziekenhuis kunnen de daar gebruikelijke pijnreducerende maatregelen toegepast worden. Pijnstillende pasta's/crèmes, zoals Emla-crème, zijn **niet toegestaan**, vanwege mogelijke invloeden op de laboratoriumanalyses.

Mag ik bloed gebruiken van een venapunctie?

Bloed voor de hielprikscreening is bij voorkeur afkomstig van een hielprik. Als dit niet mogelijk is kan bloed uit een (handrugvene of navellijn) gebruikt worden. Vermeld dan op de hielprikaart hoe het bloed verkregen is.

Let op: breng het veneuze bloed rechtstreeks aan op het filtreerpapier en vang het niet eerst op in een buisje of glazen capillair.

Mag ik een capillair gebruiken of het bloed eerst opvangen in een buisje?

Nee, dat mag niet.

Waarom is het belangrijk om zo weinig mogelijk te stuwen?

Stuwen, ook wel 'melken' of 'knijpen' genoemd, kan leiden tot bloedafbraak en tot het vermengen met andere weefselvloeistoffen. Dit kan het bloedonderzoek verstoren.

Waarom moet het hielkje warm zijn?

Warme voetjes bevorderen de doorbloeding van de hiel en geven een betere kwaliteit van de bloedafname.

Waarom mag het filtreerpapier niet in aanraking komen met de huid van het kind?

Het filtreerpapier mag niet met de huid van het kind in aanraking komen om verontreiniging van het bloed met verzorgingsmiddelen te voorkomen. Dit kan het bloedonderzoek verstoren.

Wanneer krijgen ouders de uitslag van de hielprik als de hielprik goed is?

Ouders krijgen binnen 5 weken na de hielprik bericht over de uitslag.

Wanneer krijgen ouders de uitslag van de hielprik als de hielprik afwijkend is?

Als de uitslag afwijkend is, dan neemt de huisarts zo snel mogelijk contact op met de ouders.

Op www.pns.nl/hielprik/uitslag staat welke uitslagen er mogelijk zijn.

Waarom moet soms voor de tweede keer een hielprik afgenomen worden?

Soms is de hoeveelheid afgenomen bloed te weinig voor het onderzoek in het laboratorium. Ook komt het voor dat de kwaliteit van de bloedvlekken onvoldoende is, bijvoorbeeld omdat er bloed over bloed is aangebracht op de kaart. Dan wordt de hielprik opnieuw uitgevoerd. Ook voor de herhaalde eerste hielprik geldt: ouders krijgen binnen 5 weken bericht.

Het kan ook gebeuren dat er na het onderzoek in het laboratorium nog geen conclusie mogelijk is. Dan is een tweede hielprik nodig. Ouders krijgen binnen 2 weken bericht over de uitslag van de tweede hielprik.

Als een kind een bloedtransfusie met rode bloedcellen (erytrocyten) heeft gehad dan moet de hielprik na 3 maanden nog een keer gedaan worden in verband met het onderzoek naar erfelijke bloedarmoede.

Als een herhaalde eerste hielprik of tweede hielprik nodig is, ontvangt de screener daarvoor op het juiste moment de opdracht van het RIVM.

Wat gebeurt er als de uitslag afwijkend is?

Als de uitslag van het bloedonderzoek niet goed is (afwijkend), dan horen de ouders dit van de huisarts. De huisarts verwijst het kind door naar een kinderarts.

Hoe vaak komt het voor dat de uitslag afwijkend is?

Bij ongeveer 3 op de 1000 kinderen is de uitslag van de screening niet goed en is vervolgonderzoek nodig door een kinderarts.

Als de uitslag van de screening afwijkend is, heeft een kind de ziekte dan ook?

Dat is op dat moment nog niet zeker. Om erachter te komen of een kind de ziekte echt heeft, is verder onderzoek nodig. Dat wordt gedaan door een kinderarts.

Als de hielprikuitslag goed is, is een kind dan gezond?

Met de hielprik wordt gekeken naar een beperkt aantal ziektes. Een goede uitslag is dus geen garantie dat er niets aan de hand is met een kind. Twijfelen de ouders over de gezondheid van hun kind? Adviseer ze dan contact op te nemen met hun huisarts.

Geeft de hielprik 100% zekerheid?

Er is een kans dat de uitslag van de hielprik afwijkend is, terwijl uit onderzoek in het ziekenhuis blijkt dat het kind de ziekte niet heeft. Dit kan helaas niet voorkomen worden. Ook is er een kleine kans dat de uitslag van de hielprik niet afwijkend is, terwijl het kind wel één van de ziektes heeft.

De hielprikuitslag is het meest betrouwbaar als deze in de eerste week na de geboorte wordt uitgevoerd. Met de hielprik wordt gekeken naar een beperkt aantal ziektes. Een goede uitslag is dus geen garantie dat er niets aan de hand is met het kind. Twijfelen de ouders aan de gezondheid van hun kind? Adviseer ze dan contact op te nemen met hun huisarts.

Wat gebeurt er met het overgebleven hielprikbloed?

Het overgebleven hielprikbloed wordt bewaard. De eerste drie maanden na de hielprik wordt het bloed bewaard bij het regionale screeningslaboratorium; daarna bij het centrale screeningslaboratorium van het RIVM in Bilthoven. Het overgebleven hielprikbloed wordt in ieder geval één jaar na de afname bewaard. Dit is om de kwaliteit van de hielprikscreening te bewaken. Het overgebleven hielprikbloed kan ook vijf jaar na de hielprikafname bewaard worden om te gebruiken voor wetenschappelijk onderzoek om de hielprikscreening te verbeteren.

Voor dit wetenschappelijk onderzoek kunnen ook hielprikgegevens nodig zijn.

Het bewaren en gebruiken van overgebleven hielprikbloed en hielprikgegevens voor wetenschappelijk onderzoek kan **alleen als de ouders daar bij de afname van de hielprik toestemming voor geven**. De onderzoekers kunnen bij dit onderzoek niet zien van welk kind de hielprikgegevens zijn. Geven ouders géén toestemming? Dan wordt de hielprikkaart met het overgebleven hielprikbloed een jaar na de afname vernietigd.

De screener registreert op de hielprikkaart of de ouder wel of geen toestemming geeft voor het bewaren en gebruiken van overgebleven hielprikbloed en hielprikgegevens voor wetenschappelijk onderzoek. De ouder hoeft geen paraaf te zetten.

Voor onderzoek dat wél herleidbaar is tot een bepaald kind wordt altijd apart toestemming aan de ouders gevraagd. Wanneer een kinderarts het overgebleven hielprikbloed wil gebruiken voor diagnostisch onderzoek van een kind, dan kan de kinderarts het bloed, met toestemming van ouders, opvragen bij het RIVM. Wanneer ouders geen toestemming hebben gegeven voor het bewaren van overgebleven hielprikbloed, dan is dit bloed na één jaar niet meer beschikbaar.

Wat zijn hielprikgegevens?

Hielprikgegevens zijn gegevens die uit het bloedonderzoek komen, zoals laboratoriumuitslagen. Ook het geboortegewicht en de duur van de zwangerschap zijn hielprikgegevens; deze kunnen nodig zijn om de laboratoriumuitslagen goed te beoordelen.

De hielprikgegevens komen in een informatiesysteem. Persoonsgegevens zoals de naam, adres en geboortedatum komen ook in een informatiesysteem, maar dit zijn géén hielprikgegevens.

Wat kost de hielprik?

De hielprik en het bloedonderzoek kost de ouders geen geld. Als het kind verwezen moet worden naar de kinderarts, dan worden de kosten hiervan betaald door de zorgverzekeraar. Het eigen risico geldt niet voor kinderen die jonger zijn dan 18 jaar.

Het eigen risico geldt wel voor eventueel onderzoek van ouders naar aanleiding van de hielprikverwijzing.

Wat betekent 'drager zijn van sikkelcelziekte'?

De hielprik is bedoeld om zieke kinderen op te sporen. Uit de hielprik kan echter ook blijken dat een kind drager is van sikkelcelziekte. Dit is een nevenbevinding. Een kind heeft dan de ziekte niet.

Als uit de hielprik blijkt dat een kind drager is, dan is één ouder drager of zijn beide ouders drager van sikkelcelziekte. Of heeft één van de ouders sikkelcelziekte. Als uit bloedonderzoek blijkt dat beide ouders drager zijn, dan is bij iedere volgende zwangerschap de kans op een ziek kind 25%. Als een kind drager is van sikkelcelziekte kunnen ook andere kinderen en familieleden drager zijn.

De screener vraagt of de ouders het willen weten als hun kind drager blijkt te zijn van sikkelcelziekte. De screener registreert het antwoord op de hielprikkaart. De ouder hoeft geen paraaf te zetten. De hielprik vindt alle dragers van sikkelcelziekte.

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Centrum voor Bevolkingsonderzoek | Postbak 49
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl
www.draaiboekhielprikscreening.rivm.nl
www.pns.nl/hielprik

Januari 2023

De zorg voor morgen begint vandaag

bevolkingsonderzoek

Disclaimer

Dit product is een uitgave van het RIVM, en is tot stand gekomen met de medewerking van ouders en deskundigen uit betrokken beroepsgroepen en organisaties. Het RIVM besteedt uiterste zorg aan actuele, toegankelijke, correcte en complete informatie. Aan de inhoud van dit product kunnen echter geen rechten worden ontleend.